

---

# VIII. ЕКОНОМІКА СФЕРИ СЕРВІСУ

---

УДК [338.48:311] (477):006.032

## СТАТИСТИЧНІ ПОКАЗНИКИ РОЗВИТКУ СФЕРИ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ: НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ГАРМОНІЗАЦІЯ З МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ<sup>1</sup>

Г. П. СКЛЯР, доктор економічних наук, професор;  
Л. В. ДРОБИШ, кандидат економічних наук, доцент;  
Л. І. ВИШНЕВЕЦЬКА, доцент  
(Вищий навчальний заклад Укоопспілки  
«Полтавський університет економіки і торгівлі»)

**Анотація.** *Мета статті* полягає у виявленні проблем обліку показників статистики туризму та визначенні напрямів їх удосконалення. *Стаття* присвячена дослідженню методичних підходів обліку показників туризму на національному й міжнародному рівнях, їх гармонізації з міжнародними стандартами. **Методика дослідження.** *Вирішення поставлених у статті завдань* здійснено за допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення, діалектичного підходу. **Результати.** *Досліджено національну та міжнародну системи обліку показників розвитку туризму. Окреслено основні проблеми й запропоновано напрями вдосконалення системи обліку показників розвитку туризму. Практична значущість результатів дослідження.* У статті обґрунтовано необхідність гармонізації показників розвитку сфери туризму з міжнародними стандартами. Це сприятиме зваженій оцінці результатів туристичної діяльності українських і зарубіжних суб'єктів туристичного бізнесу, дасть можливість визначити реальний внесок туристичної сфери в економічне зростання України. Основні наукові положення статті можна використовувати у практиці туристичних підприємств.

**Ключові слова:** сфера туризму, туристичний ринок, туристичний потік, показники статистики туризму, попит і пропозиція туристичних послуг, міжнародні стандарти.

**Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями.** На сучасному етапі туризм набув масового характеру, ставши однією з високоприбуткових і найбільш динамічних галузей світової економіки. У багатьох країнах туризм відіграє важливе

соціально-економічне значення, оскільки за рахунок нього: збільшуються доходи та створюються нові робочі місця; розвиваються як галузі, що пов'язані з виробництвом туристичних послуг, так і соціальна й виробнича інфраструктура регіонів; відроджуються народні промисли та традиції; зростає життєвий рівень

<sup>1</sup> Стаття підготовлена в межах науково-дослідної роботи «Проблеми функціонування та розвитку сфери туризму в умовах модернізації економіки» (держ. реєстр. номер 0117U004715).

населення, а також збільшуються валютні надходження [1]. Тому подальший розвиток сфери туризму в Україні сприятиме не лише наповненню державного та місцевих бюджетів, але й забезпечить раціональне, змістовне використання вільного часу кожним громадянином.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Аналіз публікацій показав, що проблеми розробки системи показників статистичного аналізу туризму висвітлені в роботах вітчизняних [2] і зарубіжних науковців [3–4]. Проте днині не досягнуто єдності наукової думки серед учених щодо системи показників статистики туризму та методики їх розрахунку. Полемічним залишається питання виділення підприємств, які належатимуть до цієї сфери залежно від виду їх діяльності (надання туристичної послуги). Тому є потреба у виділенні видів економічної діяльності за КВЕД-2010 [5], які в сукупності формують сферу туристичних послуг. Відповідно до цього має розроблятися і статистична звітність, щоб була можливість виокремити обсяги наданих послуг саме суб'єктами сфери туризму.

**Формування цілей статті (постановка завдання).** Метою статті є дослідження проблем обліку показників статистики туризму та визначення напрямів удосконалення системи показників розвитку сфери туризму, їх гармонізації з міжнародними стандартами.

**Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.** На сьогодні досить гострою залишається проблема дослідження туристичного ринку, зважаючи на посилення конкуренції на ньому серед вітчизняних виробників туристичних послуг та іноземних туристичних компаній. Відповідно, виникає необхідність у ґрунтовному дослідженні ринку туристичних послуг та його складових, що дасть змогу отримати об'єктивну інформацію про процеси, які відбуваються на туристичному ринку, та запропонувати дієві заходи щодо його розвитку. Однак специфічність туризму як сфери економіки (об'єднує низку галузей: транспорт, зв'язок, готельне господарство, банки, сферу розваг тощо) зумовлює значні труднощі в отриманні економічної інформації для аналізу туристичної діяльності на всіх рівнях. Крім того, розбіжності в методиці обчислення окремих показників туристичної діяльності за національною системою обліку й зарубіжною

не дають можливості зробити обґрунтовані висновки щодо тенденцій розвитку туристичного ринку України в порівнянні зі світовим туристичним ринком.

Проблема вдосконалення статистичного обліку основних туристичних показників була вирішена спільними зусиллями Всесвітньої туристичної організації (ВТО) та Статистичною комісією Організації Об'єднаних Націй, які в 1993 р. презентували перші системні документи з цього питання: Стандартна міжнародна класифікація видів туристичної діяльності (СІКТА) та Рекомендації зі статистики туризму. Вищеназвані документи були прийняті за основу під час розробки вітчизняної Методики розрахунку обсягів туристичної діяльності, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 8 грудня 2003 р. за № 1128/8449 [6]. У Методиці було визначено систему показників, єдину за змістом і порівнянню на всіх рівнях державного управління в Україні та на міжнародному рівні, що характеризують обсяги туристичної діяльності та вплив туризму на економіку країни (регіону). Дана Методика передбачала гармонізацію на державному рівні показників і джерел статистичної інформації, що визначають економічну та соціальну вагомість туризму в Україні, для підрахунку розмірів туристського споживання і, залучених таким чином до обігу грошових коштів, інших вигод від розвитку туризму.

Проте обсяги дійсно спожитих «характерних туристських товарів та послуг» методикою запропоновано виділяти з їх загального обсягу на основі експертних оцінок і рекомендацій ВТО.

Нині статистичні показники, що характеризують розвиток туризму в Україні, поділяються на абсолютні величини, які можна одержати шляхом статистичного обліку, та відносні величини, що обчислюються діленням, але для їх обчислення потрібні облікові показники. Облік проводиться, в основному, у формі державної статистичної звітності, яка надає інформацію щодо кожного суб'єкта туристичної діяльності. Ця інформація є індивідуальною і не підлягає оприлюдненню у знеособленому вигляді. Така інформація використовується лише для внутрішнього аналізу самим суб'єктом, що звітує. Органи державної статистики оприлюднюють інформацію у зведеному вигляді в межах регіонів (областей) та країни в цілому.

Основним офіційним джерелом зведеної інформації в Україні та за її регіонами є Статистичний щорічник України за кожен рік. Більш детальна, меншого ступеня узагальнення інформація наводиться у статистичних бюлетенях «Туристична діяльність в Україні» та «Коллективні засоби розміщування в Україні» за відповідний рік.

Сучасна практична статистика в Україні

проводить облік показників, що характеризують розвиток туризму за такими укрупненими напрямками (табл. 1): вивчення обсягу й напрямків туристичних потоків; вивчення попиту та пропозиції туристичних послуг за регіонами; характеристика наявності туристичних ресурсів і дослідження ефективності туристичної діяльності та її економічного значення для країни в цілому.

Таблиця 1

**Облікові показники статистики туризму в Україні та міжнародна система показників [запропоновано авторами за даними [2–4]]**

Блоки показників	Основні показники, що використовуються в Україні	Міжнародна система показників
Показники обсягу й напрямків туристичних потоків	Кількість громадян України, які виїздили за кордон. Кількість іноземних громадян, які відвідали Україну. Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України, усього, у тому числі іноземних туристів, туристів-громадян України, які виїжджали за кордон, та внутрішніх туристів. Кількість екскурсантів	Кількість іноземних громадян країн, які відвідали країну (відвідувачі, які ночують, одноденні відвідувачі та пасажери круїзів). Кількість громадян країни, які виїздили за кордон. Кількість внутрішніх туристів, які перебували з ночівлею
Показники попиту та пропозиції туристичних послуг за регіонами	Кількість туристів за метою поїздки. Кількість туроднів за реалізованими путівками. Кількість суб'єктів туристичної діяльності, номерів, місць у них	Прибулі з інших країн (за метою відвідання, регіонами виїзду та видами транспорту). Тривалість перебування оцінюється кількістю ночівель у різних закладах розміщення окремо для іноземних (в'їзних та виїзних) і внутрішніх туристів. Кількість засобів розміщення номерів, місць у них
Показники наявності туристичних ресурсів	Кількість та стан природних об'єктів (водойм, лісів, гір, заповідних степів тощо). Кількість та стан пам'яток культури, історії, архітектури, археології, музеїв, монументів, культових пам'яток тощо. Кількість та статус театрів	Кількість та стан природних об'єктів (водойм, лісів, гір, заповідних степів тощо). Кількість та стан пам'яток культури, історії, архітектури, археології, музеїв, монументів, культових пам'яток тощо. Кількість та статус театрів
Показники ефективності туристичної діяльності	Обсяг наданих туроператорами туристичних послуг. Комісійні турагентів. Витрати, пов'язані з наданням туристичних послуг. Чистий прибуток (збиток) підприємств	Туристські витрати в'їзних туристів у даній країні. Туристські витрати виїзних туристів в інших країнах
Показники економічного значення розвитку туризму для країни в цілому	Обсяг туристського споживання. Зайнятість у сфері туризму. Сума податків, що надходить до бюджету від туристичної діяльності	Валовий внутрішній продукт, створений туристичною галуззю. Експорт туристичних послуг. Імпорт туристичних послуг. Пряма зайнятість у сфері туризму

Так, згідно з табл. 1, перші три блоки показників передбачають використання обліку на кордоні та обліку, організованого у формі державної статистичної звітності. У результаті такого обліку одержують достовірні показники без додаткових умовних розрахунків чи використання експертних оцінок. Зокрема, до показників обсягу й напрямків туристичних потоків офіційна статистика України зараховує: кількість громадян України, які виїжджали за кордон, включно з одноденними відвідувачами; кількість іноземних громадян, які відвідали Україну, включ-

но з одноденними відвідувачами; кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України (всього). У тому числі вказується кількість іноземних туристів у розрізі країн, із яких вони прибули, туристів-громадян України, які виїжджали за кордон у розрізі країн, у яких вони були обслуговані та внутрішніх туристів. Окремо наводиться інформація про кількість екскурсантів.

Як свідчить проведене дослідження, за останні роки спостерігається значне зменшення туристичних потоків (табл. 2).

Таблиця 2

## Туристичні потоки в Україні за 2013–2015 рр. [7]

(тис. осіб)

Показник	Роки			2015 р. у % до	
	2013	2014	2015	2013 р.	2014 р.
Кількість громадян України, які виїжджали за кордон (включаючи одноденні відвідування)	23 761	22 438	23 142	97,4	103,1
Кількість іноземних громадян, які відвідали Україну (включаючи одноденні відвідування)	24 671	12 712	12 428	50,4	97,8
Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України, усього	3 454	2 425	2 020	58,5	83,3
У тому числі:					
– іноземні туристи	232	17	15	6,5	88,2
– туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	2 519	2 085	1 647	65,4	79,0
– внутрішні туристи	703	323	357	50,8	110,5
Кількість екскурсантів	658	1 175	125	19,0	10,6

Як свідчать показники табл. 2, у 2015 р., порівняно із 2013 р., суттєво зменшилася кількість іноземних громадян, які відвідали Україну (включаючи одноденні відвідування), та кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України (відповідно на 49,6 % і 41,5 %). За 2013–2015 рр. кількість іноземних туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України, зменшилася на 93,5 %, що справило негативний вплив на обсяги валютних надходжень.

Показники попиту та пропозиції туристичних послуг містять дані щодо структури попиту. Однак є розбіжності в українській та зарубіжній статистиці обліку цих показників. Так, за українською статистикою вивчається мета поїздки лише за особами, обслугованими туроператорами й турагентами, визначається кількість туроднів за реалізованими ними

путівками окремо для в'їзних і виїзних подорожуючих. У світовій практиці враховуються окремо всі особи, які ночують, та одноденні відвідувачі, а для осіб, які ночують, ведеться облік кількості ночівель за видами засобів розміщення. Такі розбіжності в обліку вищезначених показників не дозволяють відстежити тенденції зміни попиту та пропозиції туристичних послуг порівняно з іншими країнами. В Україні дані про розподіл туристів, обслугованих туроператорами й турагентами, за метою поїздки та видами туризму щорічно публікуються у статистичному бюлетені «Туристична діяльність в Україні».

Проведений нами аналіз попиту та пропозиції туристичних послуг в Україні у 2014–2015 рр. показав, що відбулися певні зміни в їх структурі. Зокрема, у 2015 р., порівняно із 2014 р., частка туристів, які подорожували з

метою дозвілля і відпочинку, зменшилася на 7,7 %, тоді як питома вага осіб, які подорожували з метою навчання, ділових, службових та інших поїздок, зросла на 2,9 % (табл. 3).

Таблиця 3

**Розподіл туристів, обслугованих туроператорами й турагентами, за метою поїздки та видами туризму в Україні за 2014–2015 рр. [7]**

Мета поїздки	Обслуговано туристів туроператорами й турагентами, тис. осіб				Структурні зрушення, %
	2014 р.	у % до підсумку	2015 р.	у % до підсумку	
Службова, ділова, навчання	149,3	6,2	183,6	9,1	2,9
Дозвілля, відпочинок	2 232,8	92,1	1 703,0	84,3	-7,7
Лікування	29,2	1,2	36,4	1,8	0,6
Спортивний туризм	3,3	0,1	2,8	0,1	0,0
Спеціалізований туризм	0,2	0,0	1,2	0,1	0,1
Інше	10,2	0,4	92,4	4,6	4,2
Разом	2 425,0	100,0	2 019,4	100,0	0,0

До показників пропозиції туристичних послуг зараховують також дані про наявність засобів розміщування та їх місткість (кількість номерів і ліжко-місць). У табл. 4 нами наведено показники про колективні засоби розміщування туристів в Україні та кількість розміще-

них туристів за 2015 р. у розрізі їх видів.

З даних табл. 4 видно, що найбільшою є частка іноземних гостей, які зупинялися в готелях та аналогічних їм засобах розміщування. У спеціалізованих засобах розміщування відпочивають переважно громадяни України.

Таблиця 4

**Колективні засоби розміщування в Україні, включаючи юридичних і фізичних осіб-підприємців, у 2015 р. [7]**

Показник	Усього, од.	Кількість місць, од.	Кількість розміщених, осіб		
			усього	іноземних громадян	частка іноземних громадян, %
Готелі та аналогічні їм засоби розміщування	2 478	132 535	4 297 190	628 121	14,6
У тому числі турбази, гірські притулки, тощо	707	20 177	363 318	14 270	3,9
Спеціалізовані засоби розміщування	18 636	270 115	1 482 668	37 706	2,5
У тому числі:					
– будинки відпочинку	12	1 440	11 229	48	0,4
– пансіонати відпочинку	64	13 796	65 568	436	0,7
– бази відпочинку, крім турбаз	13 72	158 427	750 914	12 990	1,7



Динаміку пропозиції туристичних послуг в Україні характеризують показники ви-

користання місткості засобів розміщування (табл. 5).

Таблиця  
5

**Готелі та аналогічні засоби розміщування за регіонами України, включаючи юридичних і фізичних осіб-підприємців, у 2015 р. [7]**

Регіон	Кількість, одиниць	У них номерів, одиниць	Місткість готелів, місць	Обслуговано приїжджих, тис. осіб	Коефіцієнт використання місткості
Україна	2 478	68 241	132 535	4 297,2	0,22
Дніпропетровська область	139	4 395	8 096	211,4	0,21
Закарпатська область	213	4 358	9 466	166,5	0,19
Львівська область	273	8 513	17 759	591,3	0,21
Одеська область	250	6 499	12 402	240,6	0,16
м. Київ	147	11 650	20 484	1 008,3	0,28

Представлена в табл. 5 вибірка регіонів України для аналізу пропозиції туристичних послуг обумовлена значною кількістю обслугованих у них туристів. Однак у цих регіонах є досить низькими показники використання місткості засобів розміщування. Так, в усіх регіонах, крім міста Києва, коефіцієнт використання місткості засобів розміщування нижче середнього по країні. Це вказує на нерівномірне заповнення місць за сезонами і на створення значної кількості резервних місць на випадок сезонного збільшення кількості гостей.

У світовій практиці до показників пропозиції туристичних послуг зараховують також дані про використання різних видів транспорту для обслуговування туристів і визначають середню тривалість перебування гостей у засобах розміщування. В Україні використання транспорту для перевезення туристів оцінюється умовно за часткою, визначеною шляхом експертних оцінок. Проте їх слід вчасно актуалізувати, оскільки ці показники не публікуються в українській офіційній статистиці, а розрахункові показники є неточними.

Характеристика наявності туристичних ресурсів, які можуть приваблювати туристів, передбачає одержання інформації про: кількість і стан природних об'єктів (водойм, лісів, гір, заповідних степів тощо); кількість

та стан пам'яток культури, історії, архітектури, у тому числі паркової, археології, музеїв, монументів, культових пам'яток; кількість та статус театрів, картинних галерей тощо. Інформація про кожен окремих об'єкт публікується в різноманітних рекламних продуктах і є результатом інвентаризації й детального описання кожного об'єкта. Така інформація, зазвичай, не є офіційною, її одержують із друкованих краєзнавчих джерел, або рекламні кампанії на замовлення туристичних фірм самостійно вивчають певні ресурси шляхом спеціально організованих статистичних досліджень. Офіційні джерела Державної служби статистики України публікують лише показники наявності та кількості відвідувачів театрів, музеїв, бібліотек, кінотеатрів і клубних закладів. Очевидно, що така інформація дуже побічно стосується туристичної діяльності, оскільки більшість відвідувачів – це місцеві жителі. Проте така інформація про музеї характеризує розвиток екскурсійної діяльності в регіонах і в Україні в цілому.

Результати дослідження показали, що впродовж 2012–2015 рр. значно погіршилася екскурсійна діяльність в Україні в цілому та за окремими регіонами.

Так, за аналізований період зменшилася не лише кількість музеїв, але й кількість їх відвідувань (табл. 6).

Таблиця 6

## Кількість музеїв та їх відвідування в Україні за 2012–2015 рр. [7]

Рік	Кількість музеїв, од.	Кількість відвідувань музеїв за рік, млн	Середньодобова кількість відвідувань одного музею, осіб
2012	592	22,4	104
2013	608	22,3	100
2014	543	14,2	72
2015	564	15,1	73

Однією із причин зменшення кількості музеїв стала втрата країною частини територій, а зменшення показника середньодобової кількості відвідувань одного музею свідчить про погір-

шення роботи з надання екскурсійних послуг. Проте в табл. 7 представлено вибірку регіонів, у яких надання екскурсійних послуг знаходиться на більш вищому рівні, ніж по країні в цілому.

Таблиця 7

## Відвідування населенням закладів культури та мистецтва за регіонами України у 2014–2015 рр. [7]

Регіон	Кількість відвідувань на 100 осіб населення за рік		Відносна величина порівняння із загальноукраїнським рівнем у 2015 р., %
	2014 р.	2015 р.	
Україна	33	35	100,0
Львівська область	62	71	202,9
Тернопільська область	43	45	128,6
Полтавська область	39	41	117,1
Черкаська область	69	69	197,1
Чернігівська область	71	85	242,9
м. Київ	109	107	305,7

Однак такий облік не дозволяє виділити окремо надання екскурсійних послуг для місцевих жителів та екскурсантів, що прибували з інших регіонів, що є певним недоліком для оцінки рівня екскурсійної діяльності в регіоні.

Отже, вищевказані невідповідності щодо обліку результатів діяльності підприємств сфери туризму в Україні та зарубіжних суб'єктів туристичної діяльності призводять до значних труднощів в оцінці результатів їх діяльності. Відповідно нагальним залишається питання вдосконалення не лише системи показників статистичного обліку результатів діяльності підприємств сфери туризму України, але й узгодження методик розрахунку обсягів реалізації туристичного продукту з метою їх гармонізації з міжнародними стандартами. Крім цього, відсутність чітко виділеного розділу «Туризм» у національному класифікаторі видів економічної не дає можливості визначити реальний внесок туристичної сфери у еконо-

мічне зростання нашої країни. Тому необхідно чітко виділити види економічної діяльності за КВЕД-2010, які в сукупності формують сферу туристичних послуг, а залежно від цього має розроблятися і статистична звітність для отримання інформації про обсяги наданих послуг саме суб'єктів сфери туризму [1]. Оцінку соціально-економічної ефективності розвитку туризму можна буде здійснювати за умови використання відповідних сукупних базових показників, визначених і розрахованих спеціально. Для оцінки стану й динаміки розвитку туризму слід використовувати систему показників, яка б враховувала рівні проведення дослідження, а саме: міжнародний, національний чи регіональний.

**Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямку.** Отже, ефективне функціонування туристичного ринку України, збалансованість його розвитку залежатиме від запроваджен-

ня нових підходів до проведення аналітичної роботи і, у першу чергу, від удосконалення інструментарію проведення дослідження та показників статистики туризму. Гармонізація показників розвитку сфери туризму з міжнародними стандартами сприятиме обґрунтованій оцінці результатів туристичної діяльності українських суб'єктів туристичного бізнесу у порівнянні із зарубіжними, а також надасть можливість визначити реальний внесок туристичної сфери в економічне зростання України.

Динамічні зміни, що відбуваються на вітчизняному й міжнародних туристичних ринках, зумовлюють необхідність у постійному дослідженні процесів на цих ринках. Це, у свою чергу, потребує подальшого дослідження та вдосконалення статистичних показників, що характеризують розвиток сфери туризму в Україні, та їх гармонізації з міжнародними стандартами.

## ЛІТЕРАТУРА

- Скляр Г. П. Проблеми гармонізації показників розвитку сфери туризму в Україні з міжнародними стандартами / Г. П. Скляр, Л. В. Дробиш, Л. І. Вишневецька // Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: людинорозмірність, духовність, партнерство, кооперація : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава 1 листопада 2016 р.). – Полтава : ПУЕТ, 2016. – С. 185–190.
- Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку : монографія / В. Г. Герасименко, С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов [та ін.]; за заг. ред. проф. В. Г. Герасименка – Одеса : Астропринт, 2013. – 304 с.
- Сараєв А. Р. О показателях статистики туризма / А. Р. Сараєв // Вопросы статистики, 2007. – № 9. – С. 39–43.
- Яковлев Г. А. Экономика и статистика туризма : учеб. пособ. / Г. А. Яковлев. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Издательство РДЛ, 2004. – 376 с.
- Національний класифікатор України : класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010 № 530 від 29.11.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ubc.ua/Links/codes\\_ua2.html](http://www.ubc.ua/Links/codes_ua2.html) (дата звернення: 20.10.2016). – Назва з екрана.
- Про затвердження Методики розрахунку обсягів туристичної діяльності [Електронний ресурс] : Наказ Державної туристичної адміністрації України, Державного Комітету статистики України від 12.11.2003 № 142/394. – Режим доступу: [www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua) (дата звернення: 20.10.2016). – Назва з екрана.
- Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.10.2016). – Назва з екрана.

## REFERENCES

- Skliar, H. P., Drobysh, L. V. & Vyshnevetska, L. I. (2016). *Problemy harmonizatsii pokaznykiv rozvytku sfery turizmu v Ukraini z mizhnarodnyimi standartamy* [Problems of harmonization of development indicators of tourism in Ukraine with international standards]. Proceedings from *I Vseukrainska naukovo-praktychna internet-konferentsiya «Modernizatsiia ekonomiky v umovakh zrostannia suspilnoi svidomosti: liudynorozmirmnist, dukhovnist, partnerstvo, kooperatsiia» – I Ukrainian scientific-practical Internet conference «Modernization of the economy in terms of growth of public consciousness: liudynorozmirmnist, spirituality, partnership, cooperation»*. (pp. 185–190). Poltava : PUET [in Ukrainian].
- Herasymenko, V. H. (Ed.) (2013). *Rynky turystychnykh posluh: stan i tendentsii rozvytku* [Tourism market: state and development trends]. Odesa : Astroprynt [in Ukrainian].
- Saraev, A. R. (2007). O pokazateljah statistiki turizma [About terms of tourism statistics]. *Voprosy statistiki – Questions of Statistics*, 9, 39–43 [in Russian].
- Jakovlev, G. A. (2004). *Jekonomika i statistika turizma* [Economy and Tourism Statistics]. (2-nd ed., rev.). Moscow: Izdatel'stvo RDL [in Russian].



Russian].

5. Natsionalnyi klasyfikator Ukrainy: klasyfikatsiia vydiv ekonomichnoi diialnosti [National qualifier Ukraine: classification of economic activities]. (2010). *DK 009:2010 № 530 vid 29.11.2010 r. – DK 009:2010 № 530 from November 29 2010*. <http://www.ubc.ua/Links/codes ua2.html>. Retrieved from <http://www.ubc.ua/Links/codes ua2.html> (accessed 20 October 2016) [in Ukrainian].
6. Nakaz Derzhavnoi turystychnoi administratsii Ukrainy, Derzhavnoho Komitetu statystyky Ukrainy «Pro zatverdzhennia Metodyky rozrakhunku obsiahiv turystychnoi diialnosti» vid 12.11.2003 № 142/394 [On approval of the methodology for determining the volume of tourism: Order of the State Tourism Administration of Ukraine, the State Committee of Statistics of Ukraine from November 12 2003, № 142/394]. Retrieved from [www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua) (accessed 20 October 2016) [in Ukrainian].
7. Ofitsiyni veb-sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [The official website of the State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 20 October 2016) [in Ukrainian].

**Г. П. Скляр**, доктор економічних наук, професор; **Л. В. Дробыш**, кандидат економічних наук, доцент; **Л. І. Вишневецька**, доцент (Вишше учебное заведение Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли»). **Статистические показатели развития сферы туризма в Украине: направления совершенствования и гармонизация с международными стандартами.**

**Аннотация.** Цель статьи заключается в выявлении проблем учета показателей статистики туризма и определении направлений их совершенствования. Статья посвящена исследованию методических подходов учета показателей туризма на национальном и международном уровнях, их гармонизации с международными стандартами. **Методика исследования.** Решение поставленных в статье задач осуществлено с помощью таких общенаучных и специальных методов исследования: анализа и синтеза, систематизации и обобщения, диалектического подхода. **Результаты.** Исследована национальная и международная системы учета показателей развития туризма. Определены основные проблемы и предложены направления совершенствования системы учета показателей развития туризма. **Практическая значимость результатов исследования.** В статье обоснована необходимость гармонизации показателей развития сферы туризма с международными стандартами. Это будет способствовать взвешенной оценке результатов туристической деятельности украинских и зарубежных субъектов туристического бизнеса, даст возможность определить реальный вклад туристической сферы в экономический рост Украины. Основные научные положения статьи можно использовать в практике туристических предприятий.

**Ключевые слова:** сфера туризма, туристический рынок, туристический поток, показатели статистики туризма, спрос и предложение туристических услуг, международные стандарты.

**G. Skliar**, Dc. Econ. Sci., Professor; **L. Drobysch**, Can. Econ. Sci., Docent; **L. Vishnevetska**, Docent (Poltava University of Economics and Trade). **Statistical indicators of development of tourism in ukraine: directions improvement and harmonization with international standards.**

**Summary. Purpose.** It is to identify the problems of accounting indicators of tourism statistics and identify areas of improvement. The article investigates methodological approaches taking into account the tourism indicators at the national and international level, to harmonize them with international standards. **Methodology of research.** The objectives of the article implemented by using the following general and specific research methods: analysis and synthesis, systematization and generalization, dialectical approach. **Findings.** investigated national and international accounting system of indicators of tourism development, identifies the main problems and directions of its improvement. **Practical value.** In the article the necessity of harmonization of indicators of tourism development with international standards. This will facilitate the evaluation of results-based tourism activity of Ukrainian and foreign subjects of tourist business, It will make it possible to determine the real contribution of the tourism sector to the economic growth of Ukraine. So urgent is the question of improving indicators of tourism statistics.

**Keywords:** tourism industry, tourist market, tourist flow, indicators of tourism statistics, the demand and supply of tourist services, international standards.

Стаття надійшла 8 листопада 2016 року.